

УДК 378.147:811

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-12\(58\)-1386-1393](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-12(58)-1386-1393)

Рогульська Анна Володимирівна кандидат педагогічних наук, доцент Старший викладач кафедри іноземних мов. Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси

Калюжна Людмила Борисівна викладач кафедри Теорії та практики перекладу, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, навчально-науковий інститут іноземних мов.

Петрова Оксана Борисівна старший викладач, кафедра сучасних практик викладання англійської мови, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, навчально-науковий інститут іноземних мов.

Рудакова Людмила Пилипівн кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра сучасних практик викладання англійської мови, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, навчально-науковий інститут іноземних мов, <https://orcid.org/0009-0003-7018-2209>

Швидка Людмила Володимирівна, кандидат філологічних наук, доцент, кафедра Німецької філології, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, навчально-науковий інститут іноземних мов, <https://orcid.org/0000-0002-1052-7362>

ІНТЕГРАЦІЯ ПЕРЕВЕРНУТОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню особливостей інтеграції перевернутого навчання в освітній процес професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у закладах вищої педагогічної освіти. Розкрито теоретичні засади концепції *flipped classroom* як інноваційної педагогічної моделі, що передбачає перенесення опрацювання теоретичного матеріалу в позааудиторний простір та зосередження аудиторної роботи на активних, практико-орієнтованих видах діяльності. Обґрунтовано доцільність використання перевернутого навчання з огляду на сучасні вимоги до формування професійної, іншомовної комунікативної, методичної та цифрової компетентностей майбутніх учителів. У статті проаналізовано педагогічні умови ефективної реалізації перевернутого навчання, зокрема використання інформаційно-комунікаційних технологій, освітніх платформ, відеоконтенту та інтерактивних завдань. Висвітлено зміну ролі викладача як фасилітатора та наставника, а також

активізацію ролі студентів як суб'єктів навчальної діяльності, здатних до самостійного опрацювання навчального матеріалу та рефлексії власних досягнень. Наголошено на значенні перевернутого навчання для розвитку автономності, відповідальності за результати навчання, критичного мислення та навичок співпраці. Окрему увагу приділено аналізу переваг і викликів упровадження перевернутого навчання у підготовці вчителів іноземних мов, зокрема проблемам мотивації студентів, нерівного доступу до цифрових ресурсів і підготовленості викладачів до використання інноваційних методик. Запропоновано шляхи подолання зазначених труднощів та окреслено перспективи подальших наукових досліджень у цьому напрямі. Зроблено висновок, що інтеграція перевернутого навчання є ефективним засобом модернізації освітнього процесу та підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов.

Ключові слова: перевернуте навчання, flipped classroom, підготовка майбутніх учителів іноземних мов, педагогічна освіта, цифрові технології, професійна компетентність, інноваційні методи навчання.

Rohulska Anna Volodymyrivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Senior Lecturer of the Department of Foreign Languages. Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Cherkasy

Kaliuzhna Liudmyla Borysivna, Lecturer of the Department of Theory and Practice of Translation, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Educational and Research Institute of Foreign Languages.

Petrova Oksana Borysivna, Senior Lecturer, Department of Modern Practices of English Language Teaching, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Educational and Research Institute of Foreign Languages.

Rudakova Liudmyla Pylypivna, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Modern Practices of English Language Teaching, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Educational and Research Institute of Foreign Languages, <https://orcid.org/0009-0003-7018-2209>

Shvydka Liudmyla Volodymyrivna, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Department of German Philology, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Educational and Research Institute of Foreign Languages, <https://orcid.org/0000-0002-1052-7362>

INTEGRATION OF FLIPPED LEARNING INTO THE EDUCATIONAL PROCESS OF TRAINING FOR FOREIGN LANGUAGE TEACHERS

Abstract. The article is devoted to the study of the features of integrating flipped learning into the educational process of professional training of future foreign language

teachers in higher pedagogical education institutions. The theoretical foundations of the flipped classroom concept as an innovative pedagogical model are revealed, which involves transferring the processing of theoretical material to the extracurricular space and focusing classroom work on active, practice-oriented activities. The feasibility of using flipped learning is substantiated in view of modern requirements for the formation of professional, foreign language communicative, methodological and digital competencies of future teachers. The article analyzes the pedagogical conditions for the effective implementation of flipped learning, in particular the use of information and communication technologies, educational platforms, video content and interactive tasks. The changing role of the teacher as a facilitator and mentor is highlighted, as well as the activation of the role of students as subjects of educational activity, capable of independently processing educational material and reflecting on their own achievements. The importance of flipped learning for the development of autonomy, responsibility for learning outcomes, critical thinking and cooperation skills is emphasized. Special attention is paid to the analysis of the advantages and challenges of implementing flipped learning in the training of foreign language teachers, in particular the problems of student motivation, unequal access to digital resources and teachers' readiness to use innovative methods. Ways to overcome these difficulties are proposed and the prospects for further scientific research in this direction are outlined. It is concluded that the integration of flipped learning is an effective means of modernizing the educational process and improving the quality of professional training of future foreign language teachers.

Keywords: flipped learning, flipped classroom, training of future foreign language teachers, teacher education, digital technologies, professional competence, innovative teaching methods.

Постановка проблеми.

Сучасні трансформаційні процеси в освіті, зумовлені глобалізацією, цифровізацією суспільства та інтеграцією України до європейського освітнього простору, висувають нові вимоги до професійної підготовки вчителів іноземних мов. Сьогодні від майбутнього педагога очікується не лише високий рівень іншомовної комунікативної компетентності, а й здатність ефективно використовувати інноваційні педагогічні технології, цифрові ресурси та методи активного навчання, орієнтовані на потреби здобувачів освіти. У зв'язку з цим традиційна модель організації освітнього процесу у закладах вищої педагогічної освіти дедалі частіше виявляється недостатньо ефективною для формування комплексу професійних і цифрових компетентностей майбутніх учителів.

Однією з перспективних інноваційних моделей навчання, що відповідає сучасним освітнім викликам, є перевернуте навчання (*flipped classroom*). Його впровадження передбачає зміну логіки навчального процесу: теоретичний матеріал опановується студентами самостійно за допомогою цифрових засобів у позааудиторний час, тоді як аудиторні заняття спрямовуються на активну

практичну діяльність, обговорення, аналіз, моделювання педагогічних ситуацій та розвиток іншомовних і методичних умінь. Такий підхід є особливо актуальним для підготовки вчителів іноземних мов, оскільки створює умови для інтенсифікації мовленнєвої практики та формування професійної рефлексії.

Разом із тим, попри зростання інтересу науковців і практиків до перевернутого навчання, проблема його системної інтеграції в освітній процес підготовки майбутніх учителів іноземних мов залишається недостатньо розробленою. У педагогічній практиці спостерігається фрагментарне використання окремих елементів цієї моделі без належного науково-методичного обґрунтування, чітко визначених педагогічних умов, критеріїв ефективності та механізмів оцінювання результатів навчання. Крім того, на заваді впровадженню перевернутого навчання постають проблеми цифрової готовності викладачів і студентів, мотивації до самостійної роботи, а також організаційно-методичного забезпечення. Отже, актуальною є проблема наукового обґрунтування та практичного визначення шляхів інтеграції перевернутого навчання в освітній процес підготовки вчителів іноземних мов, що забезпечуватиме підвищення якості професійної підготовки, відповідність сучасним освітнім стандартам і потребам цифрового суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема впровадження інноваційних освітніх технологій у систему вищої педагогічної освіти, зокрема в процес підготовки майбутніх учителів іноземних мов, активно висвітлюється у вітчизняних та зарубіжних наукових дослідженнях. Значну увагу науковців зосереджено на питаннях цифровізації освіти, розвитку компетентнісного підходу та використання змішаного й дистанційного навчання як засобів підвищення ефективності професійної підготовки педагогів.

У працях зарубіжних дослідників (Дж. Бергман, А. Самс, М. Бішоп, М. Верлегер та ін.) перевернуте навчання розглядається як різновид змішаного навчання, що сприяє активізації пізнавальної діяльності студентів, індивідуалізації навчання та підвищенню рівня засвоєння навчального матеріалу. Автори наголошують на позитивному впливі моделі *flipped classroom* на розвиток автономності здобувачів освіти, формування навичок саморегульованого навчання та зростання навчальної мотивації. Окремі дослідження присвячено ефективності використання відеолекцій, онлайн-платформ та інтерактивних цифрових інструментів у межах перевернутого навчання [6].

Українські науковці (В. Биков, Н. Морзе, О. Співаковський, Т. Коваль, О. Пометун та ін.) аналізують перевернуте навчання в контексті впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, розвитку цифрової компетентності майбутніх педагогів та модернізації освітнього процесу у закладах вищої освіти. У їхніх працях обґрунтовується доцільність поєднання традиційних і інноваційних методів навчання, акцентується увага на зміні ролі викладача та необхідності методичної підготовки до роботи в умовах цифрового освітнього середовища.

Окремий напрям досліджень становлять праці, присвячені підготовці вчителів іноземних мов із використанням інноваційних технологій навчання (Л. Калініна, С. Ніколаєва, О. Бігич, І. Задорожна та ін.). У цих дослідженнях розкриваються питання формування іншомовної комунікативної, методичної та професійної компетентностей, однак модель перевернутого навчання переважно розглядається фрагментарно або як допоміжний елемент змішаного навчання без детального аналізу специфіки її інтеграції саме в систему професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов.

Таким чином, аналіз наукових джерел засвідчує наявність значного теоретичного доробку щодо перевернутого навчання та використання цифрових технологій у вищій освіті. Водночас недостатньо дослідженими залишаються питання комплексної інтеграції моделі *flipped classroom* в освітній процес підготовки вчителів іноземних мов, визначення педагогічних умов її ефективної реалізації, а також методичного забезпечення й критеріїв оцінювання результативності навчання, що й зумовлює актуальність подальших наукових розвідок у цьому напрямі.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні та визначенні особливостей інтеграції перевернутого навчання в освітній процес підготовки майбутніх учителів іноземних мов, а також у з'ясуванні його дидактичного потенціалу для формування професійної, іншомовної комунікативної та цифрової компетентностей здобувачів вищої педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу.

Сучасна система підготовки вчителів іноземних мов функціонує в умовах стрімкого розвитку цифрових технологій, зростання обсягів інформації та переорієнтації освіти на компетентнісну парадигму. За таких умов особливого значення набуває пошук ефективних педагогічних моделей, здатних забезпечити активну позицію здобувачів освіти, розвиток їхньої автономності та готовність до професійної діяльності в умовах цифрового освітнього середовища. Однією з таких моделей є перевернуте навчання (*flipped classroom*), інтеграція якого в освітній процес підготовки майбутніх учителів іноземних мов відкриває нові можливості для підвищення якості фахової підготовки [1].

Перевернуте навчання ґрунтується на принципі зміни традиційної структури навчального заняття, за якої первинне ознайомлення з теоретичним матеріалом відбувається поза аудиторією, а аудиторний час використовується для активної навчальної діяльності. У контексті підготовки вчителів іноземних мов це означає, що студенти самостійно опрацьовують теоретичні питання з методики викладання, лінгвістики, педагогіки чи психології за допомогою відеолекцій, електронних підручників, онлайн-курсів, презентацій або подкастів, тоді як під час практичних занять основна увага приділяється розвитку мовленнєвих умінь, аналізу педагогічних ситуацій, виконанню комунікативних завдань і рефлексії [4].

Інтеграція перевернутого навчання в освітній процес підготовки майбутніх учителів іноземних мов передбачає дотримання низки педагогічних умов. По-

перше, необхідним є створення якісного цифрового навчального контенту, адаптованого до рівня підготовки студентів і специфіки дисциплін. Такий контент має бути методично виваженим, структурованим, доступним для самостійного опрацювання та спрямованим не лише на передачу знань, а й на формування професійного мислення майбутнього вчителя. По-друге, важливо забезпечити систематичний педагогічний супровід самостійної роботи студентів, що реалізується через інструкції, орієнтовні запитання, онлайн-консультації та зворотний зв'язок.

Особливу роль у моделі перевернутого навчання відіграє викладач, який трансформує свою традиційну функцію джерела знань у роль фасилітатора, тьютора та організатора освітнього процесу. У підготовці вчителів іноземних мов це виявляється у спрямуванні аудиторної роботи на організацію дискусій, рольових ігор, мікровикладання, аналіз відеофрагментів уроків, розроблення фрагментів занять та методичних матеріалів. Такий підхід дозволяє максимально наблизити навчальний процес до реальних умов майбутньої професійної діяльності та сприяє формуванню методичної компетентності.

Використання перевернутого навчання створює сприятливі умови для розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів. Завдяки вивільненню аудиторного часу зростає кількість практичних мовленнєвих завдань, орієнтованих на спонтанне говоріння, аудіювання, читання та письмо. Студенти отримують можливість активно взаємодіяти між собою, працювати в парах і групах, брати участь у проєктній діяльності, що відповідає комунікативно-діяльнісному підходу до навчання іноземних мов [3].

Важливим аспектом інтеграції перевернутого навчання є формування цифрової компетентності майбутніх учителів іноземних мов. У процесі самостійного опрацювання матеріалів студенти навчаються користуватися освітніми платформами, онлайн-інструментами, сервісами для створення мультимедійного контенту, що є необхідною складовою їхньої професійної готовності. Крім того, майбутні вчителі набувають власного досвіду навчання в умовах цифрового середовища, який у подальшому можуть транслювати у власну педагогічну практику.

Разом із перевагами перевернуте навчання має й певні труднощі впровадження. До них належать недостатній рівень мотивації студентів до систематичної самостійної роботи, різний рівень цифрової підготовленості, а також значне навантаження на викладача, пов'язане з підготовкою навчальних матеріалів. У подоланні цих проблем важливу роль відіграє поетапне впровадження перевернутого навчання, поєднання його з традиційними методами, чітка організація контролю та оцінювання результатів навчання, а також підвищення цифрової грамотності учасників освітнього процесу [6].

Отже, інтеграція перевернутого навчання в освітній процес підготовки майбутніх учителів іноземних мов є педагогічно доцільною та методично обґрунтованою. Вона сприяє активізації навчальної діяльності студентів, роз-

витку їхньої професійної, комунікативної та цифрової компетентностей, формуванню готовності до інноваційної педагогічної діяльності та відповідає сучасним тенденціям розвитку вищої педагогічної освіти.

Висновки.

У результаті проведеного дослідження встановлено, що перевернуте навчання є ефективною інноваційною моделлю організації освітнього процесу в системі підготовки майбутніх учителів іноземних мов. Його інтеграція зумовлена сучасними вимогами до професійної підготовки педагога, орієнтованими на формування компетентнісної, цифрово зорієнтованої та студентоцентрованої освіти.

З'ясовано, що використання моделі *flipped classroom* забезпечує раціональніший розподіл аудиторного та позааудиторного часу, сприяє активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти та підвищенню рівня їхньої навчальної мотивації. Перенесення опрацювання теоретичного матеріалу в позааудиторний простір дозволяє зосередити аудиторні заняття на практичній іншомовній діяльності, розвитку комунікативних умінь, аналізі педагогічних ситуацій та формуванні методичної компетентності майбутніх учителів іноземних мов.

Доведено, що перевернуте навчання створює сприятливі умови для розвитку автономності студентів, відповідальності за результати власного навчання, критичного мислення та навичок співпраці. Водночас воно сприяє формуванню цифрової компетентності майбутніх учителів шляхом активного використання освітніх платформ, мультимедійних ресурсів і цифрових інструментів, що є необхідною складовою їхньої професійної готовності.

Виявлено, що ефективність інтеграції перевернутого навчання залежить від дотримання низки педагогічних умов, зокрема методично обґрунтованого добору цифрового контенту, систематичного педагогічного супроводу самостійної роботи студентів, готовності викладачів до використання інноваційних технологій та належного рівня цифрової підготовленості здобувачів освіти.

Перспективи подальших наукових досліджень убачаємо в експериментальній перевірці ефективності перевернутого навчання в підготовці вчителів іноземних мов, розробленні методичних рекомендацій щодо його впровадження в окремі фахові дисципліни, а також у вивченні можливостей поєднання цієї моделі з іншими інноваційними освітніми технологіями.

Література:

1. Биков В. Ю. Цифрова трансформація освіти і науки: теоретико-методологічні засади. Інформаційні технології і засоби навчання. 2019. Т. 72, № 4. С. 1–12.
2. Бігич О. Б. Методика формування методичної компетентності вчителя іноземної мови. Київ : Ленвіт, 2016. 320 с.
3. Бергман Дж., Самс А. Перевернуте навчання: як досягти успіху в кожному класі. Київ: Ранок, 2017. 176 с.
4. Верлегер М. А., Бішоп Дж. Л. The flipped classroom: A survey of the research. Proceedings of the ASEE National Conference. Atlanta, 2013. P. 1–18.
5. Калініна Л. В. Інноваційні технології у підготовці вчителів іноземних мов. Іноземні мови. 2018. № 2. С. 3–9.

6. Коваль Т. І. Змішане навчання у вищій школі: теоретичні та практичні аспекти. Київ : Київський університет, 2019. 256 с.
7. Морзе Н. В., Буйницька О. П. Педагогічні аспекти використання цифрових технологій у вищій освіті. Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. 2020. № 8. С. 9–19.
8. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
9. Пометун О. І. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Київ : А.С.К., 2015. 304 с.
10. Bishop J. L., Verleger M. A. The flipped classroom: A survey of the research. ASEE National Conference Proceedings. 2013. P. 1–18.

References

1. Bykov, V. Yu. (2019). Tsyfrova transformatsiia osvity i nauky: teoretyko-metodolohichni zasady (*Digital transformation of education and science: Theoretical and methodological foundations*). *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*, 72(4), 1–12. [in Ukrainian].
2. Bihych, O. B. (2016). Metodyka formuvannia metodychnoi kompetentnosti vchytelia inozemnoi movy (*Methods of forming methodological competence of a foreign language teacher*). Kyiv: Lenvit. [in Ukrainian].
3. Bergmann, J., & Sams, A. (2017). *Perevernute navchannia: yak dosiahty uspiokhu v kozhnomu klasi (Flipped learning: Reach every student in every class every day)*. Kyiv: Ranok. [in Ukrainian].
4. Verleger, M. A., & Bishop, J. L. (2013). The flipped classroom: A survey of the research. In *Proceedings of the ASEE National Conference* (pp. 1–18). Atlanta, GA: ASEE.
5. Kalina, L. V. (2018). Innovatsiini tekhnolohii u pidhotovtsi vchyteliv inozemnykh mov (*Innovative technologies in the training of foreign language teachers*). *Inozemni movy*, (2), 3–9. [in Ukrainian].
6. Koval, T. I. (2019). Zmishane navchannia u vyshchii shkoli: teoretychni ta praktychni aspekty (*Blended learning in higher education: Theoretical and practical aspects*). Kyiv: Kyivskiy universytet. [in Ukrainian].
7. Morze, N. V., & Buinytska, O. P. (2020). Pedagogichni aspekty vykorystannia tsyfrovyykh tekhnolohii u vyshchii osviti (*Pedagogical aspects of using digital technologies in higher education*). *Vidkryte osvithnie e-seredovyshche suchasnoho universytetu*, (8), 9–19. [in Ukrainian].
8. Nikolaieva, S. Yu. (2013). Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka (*Methods of teaching foreign languages and cultures: Theory and practice*). Kyiv: Lenvit. [in Ukrainian].
9. Pometun, O. I. (2015). Interaktyvni tekhnolohii navchannia: teoriia, praktyka, dosvid (*Interactive learning technologies: Theory, practice, experience*). Kyiv: A.S.K. [in Ukrainian].
10. Bishop, J. L., & Verleger, M. A. (2013). The flipped classroom: A survey of the research. In *ASEE National Conference Proceedings* (pp. 1–18).